

УДК: 351.74

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.80.2.67>

ПОЛІЦІЯ ТА ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ В ПАРТНЕРСТВІ ДЛЯ ПЕРЕМОГИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ

Жбанчик А.В.,
*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри вогневої підготовки
Дніпропетровського університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8149-2323>
e-mail: k_tsp@dduvs.in.ua*

Жбанчик А.В. Поліція та збройні сили України в партнерстві перемоги: проблемні питання сьогодення.

Дана стаття розглядає актуальні аспекти партнерства між поліцією та Збройними Силами України (далі – ЗСУ) з метою досягнення спільних перемог. Аналізуються сучасні проблеми, з якими стикаються обидві структури в процесі взаємодії та спільної роботи. Зокрема, стаття звертає увагу на проблеми координації дій, обміну інформацією та ресурсами між поліцією та ЗСУ.

Розглядається важливість ефективного співробітництва між цими двома інституціями в умовах сучасної геополітичної нестабільності та загроз тероризму. Додатково, стаття надає рекомендації щодо вдосконалення партнерства між поліцією та ЗСУ з метою оптимізації їхніх зусиль у забезпеченні безпеки та вирішенні сучасних викликів.

Загальний контекст статті спрямований на розкриття проблем та потенційних шляхів вдосконалення взаємодії між поліцією та ЗСУ для забезпечення ефективної відповіді на сучасні безпекові виклики та досягнення спільних стратегічних цілей.

Один із ключових аспектів, що розглядається в статті, - це питання координації дій між поліцією та ЗСУ. Автор аналізує взаємодію обох структур, звертаючи увагу на можливі труднощі та виклики, які виникають у процесі спільної діяльності. Окремий акцент робиться на обміні інформацією та ресурсами між цими двома важливими інституціями. Додатково, стаття висвітлює сучасні геополітичні та безпекові виклики, перед якими стоять поліція та ЗСУ, та розглядає їхню спільну роль у забезпеченні безпеки країни. Автор детально розглядає також питання тероризму та інших загроз національній безпеці та обговорює, як співпраця між поліцією та ЗСУ може бути оптимізована для ефективної протидії цим загрозам.

На основі проведеного аналізу, стаття пропонує конкретні рекомендації та стратегії для вдосконалення партнерства між поліцією та ЗСУ з метою підвищення ефективності їхньої спільної діяльності. Висновки статті спрямовані на практичне використання та можуть слугувати основою для розвитку оптимальних стратегій в умовах сучасного безпекового середовища.

Ключові слова: поліція, збройні сили України, партнерство, воєнний стан.

Zhbanchuk A.V. The police and the armed forces of Ukraine in the party of victory: problematic issues of today.

This article examines the current aspects of partnership between the police and the Armed Forces of Ukraine (AFU) with the aim of achieving common victories. The author analyzes contemporary challenges faced by both institutions in the process of collaboration and joint work. Specifically, the article highlights issues of coordination, information exchange, and resource sharing between the police and AFU.

The author emphasizes the importance of effective collaboration between these two institutions in the context of modern geopolitical instability and terrorism threats. Additionally, the article provides recommendations for enhancing the partnership between the police and AFU to optimize their efforts in ensuring security and addressing contemporary challenges. The overall context of the article is focused on uncovering problems and potential ways to improve the interaction between the police and AFU to provide an effective response to modern security challenges and achieve common strategic goals.

One of the key aspects discussed in the article is the coordination of actions between the police and AFU. The author analyzes the interaction of both structures, paying attention to potential difficulties and challenges that arise in the process of joint activities. Special emphasis is placed on the exchange of information and resources between these two crucial institutions.

Furthermore, the article highlights contemporary geopolitical and security challenges faced by the police and AFU, examining their joint role in ensuring the country's security. The author also delves into issues such as terrorism and other threats to national security, discussing how cooperation between the police and AFU can be optimized for effective counteraction to these threats.

Based on the conducted analysis, the article proposes specific recommendations and strategies for improving the partnership between the police and AFU to enhance the efficiency of their collaborative activities. The conclusions of the article are geared towards practical application and can serve as a foundation for developing optimal strategies in the conditions of the modern security environment.

Key words: police, Armed Forces of Ukraine, partnership, state of emergency.

Постановка проблеми. Здатність Національної поліції та ЗСУ ефективно співпрацювати стає критичною для боротьби з тероризмом та іншими формами злочинності, що можуть шкодити національній безпеці. Важливість взаємодії поліції та ЗСУ полягає у вирішенні екстремістських та терористичних загроз, а також у підтримці безпеки та стабільності у суспільстві, забезпечуючи збалансований підхід до громадянського контролю та правопорядку. В умовах глобалізації та міжнародного тероризму співпраця поліції та ЗСУ відіграє ключову роль у забезпеченні національної та міжнародної безпеки. Обмін інформацією та ресурсами між цими структурами стає важливим елементом стратегії протидії спільним загрозам. Важливо розглядати партнерство між поліцією та ЗСУ як можливість збереження і захисту прав та свобод громадян в умовах конфлікту чи загрози національній безпеці.

Виклад матеріалу. У лютому 2022 року Україна виявилася перед великим випробуванням, коли російський агресор намагався захопити її територію. Національна поліція, разом з іншими силами оборони, виявила надзвичайну хоробрість та гідність, ставши неocenним елементом національного спротиву.

З самого початку цього повномасштабного російського вторгнення поліція виявила неймовірну стійкість і ефективність, діючи оперативно та рішуче в умовах екстраординарних подій. Однак, разом із зростанням загрози, змінювався й психоемоційний стан населення. Соціальні стримуючі фактори, які раніше утримували громадян від порушень, майже припинили своє функціонування [2, с. 36]. Страх перед кримінальним покаранням, соціальною репутацією, важливістю в суспільстві – ці аспекти стали другорядними перед загальною метою захисту країни.

Технічні засоби, які зазвичай гарантували безпеку і контроль, теж виявилися непридатними у воєнних умовах. Камери спостереження, системи фіксації правопорушень та інші засоби втратили свою роботу, створюючи складні умови для забезпечення громадської безпеки. Поліція стикнулася із викликами, на які раніше не доводилося відповідати. Відсутність чіткого розуміння порядку дій у разі збройної агресії, особливо від боку військового формування, що здійснює вторгнення, створило серйозні труднощі для поліцейських [5, с. 28].

Відповідно до законодавства щодо оборони нашої держави, поліцейські входять до складу сил національного спротиву. Проте виникає питання щодо їхнього використання та важливості у відсічі агресору. Поліція, не обладнана засобами вогневого ураження важкої бронетехніки, зіштовхнулася з обвинуваченнями «недолугих експертів», але важливо враховувати їх обмежені можливості та реальні завдання [1].

У цих надзвичайних обставинах поліція продовжує виконувати свої обов'язки, беручи на себе велику відповідальність за безпеку і захист своїх громадян. Невпинно працюючи над вдосконаленням своїх стратегій і співпрацюючи з іншими силами оборони, вони залишаються невразливими героями в цій складній боротьбі за незалежність та свободу [7, с. 62].

У контексті важкої ситуації, пов'язаної із російською агресією, Національна поліція в Україні стикається не лише із викликами на передовій, але й із внутрішніми труднощами, такими як часткове порушення вертикалі влади. Було чимало випадків, коли органи влади, у тому числі й поліція, опинилися без керівництва чи ключових фахівців. Це сталося через те, що представники влади залишали свої посади через евакуацію на безпечніші території разом із своїми сім'ями [8, с. 49].

Умови військового конфлікту призвели до непередбачуваних обставин, які змусили деяких лідерів і фахівців покинути свої місця служби у владних структурах, включаючи поліцію. Така нестабільність в органах управління може негативно впливати на ефективність та координацію дій в умовах кризи [9, с. 53].

Спроби забезпечити безпеку своїм близьким та евакуація на безпечніші території стали вибором багатьох керівників, що призвело до певних втрат у внутрішніх владних структурах, включаючи поліцію. У таких обставинах важливо виявляти гнучкість та швидко адаптуватися до змін в структурі керівництва, щоб забезпечити неперервність операцій та зберегти високий рівень безпеки в країні. Національна поліція продовжує працювати в умовах внутрішніх труднощів, покладаючись на свій професіоналізм та відданість, і спільно з іншими силами оборони забезпечує безпеку та захист українського народу.

Незважаючи на всі труднощі, які виникли через російську агресію, національна поліція виявилася надзвичайно стійкою та вправно впоралася із складними викликами, що постали перед нею у результаті воєнного конфлікту. Значна частина цих загроз була ефективно під контролем, завдяки не лише своєчасним рішенням керівництва, але й великому захопленню та самовідданості кожного поліцейського [2, с. 53].

Попри внутрішні труднощі, поліція залишилася стабільною та функціональною. Можливість подолати складні виклики великою мірою залежала від вдалого керівництва, а також від духу мужності та самовідданості, які демонстрували поліцейські на передовій.

У порівнянні із Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями, поліція має непросте завдання: вона повинна не лише виконувати завдання оборони держави та протидії зовнішньому ворогу, але й розв'язувати широкий спектр правоохоронних та управлінських завдань [4, с. 5]. Умови війни ускладнюють її роботу багатьма факторами, включаючи зростання кількості зброї в руках цивільного населення, тимчасову окупацію окремих районів, руйнування об'єктів критичної інфраструктури, блокування логістичних каналів, масове переміщення біженців і загальну соціальну напруженість.

Незважаючи на ці труднощі, поліція успішно вирішує свої завдання та функції, втримуючи високий ступінь безпеки та порядку в країні. Результати роботи поліції в 2022 році, які викладені у звіті Національної поліції України, свідчать про високий професіоналізм та відданість поліцейських у виконанні своїх обов'язків, навіть в умовах військових та економічних труднощів [6, с. 29].

Враховуючи існуючий контекст, важливо акцентувати увагу на взаємодії органів поліції з місцевим населенням у відновленому регіоні. Співпраця та партнерство, втілені в роботі поліції, є ключовими принципами, які реалізуються через відповідні форми та методи взаємодії поліцейських з муніципальною владою та населенням територіальних громад [7, с. 5].

На деокупованих територіях важливо встановити активний контакт із місцевим населенням, оскільки це не лише сприяє наданню необхідної підтримки та допомоги мешканцям, але й дозволяє отримати важливу інформацію для поліцейських. Це стає надзвичайно важливим у контексті проведення стабілізаційних заходів, таких як виявлення колаборантів, пособників держави-агресора, зброї та боєприпасів, а також вибухонебезпечних предметів.

Важливо враховувати, що, незважаючи на труднощі, пов'язані із взаємодією на деокупованих територіях, робота поліції переважно зосереджена на комунікації з окремими громадянами, які постійно проживають або, з різних причин, потрапили на ці території. Налагодження такої взаємодії визначає успіх поліцейських заходів, спрямованих на підтримку безпеки та порядку на відновлених територіях [9, с. 2].

Однак, при здійсненні такої взаємодії потрібно враховувати про наявність прихильників країни-агресора та колаборантів, які в свою чергу можуть дезінформувати українських військових з метою їх знищення. Саме тому потрібно пам'ятати, що співпраця з населенням хоч і виступає важливою складовою, але все одно потрібно бути обачними та поводитися з дотриманням всіх необхідних заходів безпеки та перевірки з метою недопущення дезінформації [10, с. 6].

Вивчаючи практику суспільства в Україні, можна зазначити, що у скрутні часи суспільство консолідується для збереження своєї структури. Зокрема, у всій країні на тлі виникнення кризових ситуацій без прямої ініціативи влади на місцях громадяни формували загони самооборони. Вражає те, що вони не лише виявляли готовність вступити в ряди самооборони, але й активно залучалися до збройних блок-постів, чергувань, патрулювання вулиць та інших заходів. У цьому контексті поліцейські фіксували лише створення таких формувань і надавали їм методичну до-

помогу, не зафіксовано жодних випадків зловживань з боку представників «самоорганізацій» на протязі їх функціонування.

Це своєрідна реалізація добровільних народних дружин, які відігравали ключову роль у мирний період. Згідно із законодавством, існують правила для створення добровільних формувань для охорони порядку, проте вони призначені для мирного часу та передбачають сталу діяльність. Однак у важливий момент військового конфлікту суспільство виявило готовність долучитися до захисту свого дому.

Відзначається, що варто розробити правовий механізм впровадження добровільних формувань для охорони порядку у випадку надзвичайних обставин. Це дозволить завчасно мати повну інформацію щодо їхнього складу, озброєння та місць дислокації, а також оперативно керувати їхніми діями з боку поліції. Головне, це інституційно пов'язати учасників таких формувань із місцевою владою, виключаючи можливість перетворення їх на неорганізовані структури, аналогічні «махновщині» [3].

У контексті відновлення та утримання безпечного середовища на деокупованих територіях важливим стає ефективний контроль основних суспільних процесів. Реалізація проекту «Поліцейський офіцер громади» набуває великої важливості в цьому контексті [6]. Цей проєкт, як стверджують фахівці, є ключовим елементом для побудови стабільної співпраці з громадою, створення безпечного середовища, інтеграції поліції в суспільство, задоволення безпекових потреб громадян та взаємодії всіх зацікавлених сторін.

Одночасно, окрім питань щодо підвищення якості та ефективності виконання поліцією завдань на деокупованих територіях, не менш важливим є забезпечення належного контролю за законністю дій самих поліцейських. Особливо важливим постає контроль за діями осіб, які можуть бути підозрювані у вчиненні дій, спрямованих проти українського народу та держави. Воєнний стан, особливі обставини та умови життя в суспільстві не можуть служити виправданням для порушення закону, визнаних суспільних цінностей чи нехтування верховенством права. Правовий порядок і законність мають залишатися основою, навіть в умовах воєнного конфлікту, для забезпечення прав і свобод громадян і відновлення порядку в країні.

Висновки. В контексті нинішніх викликів і загроз сучасної України, питання співпраці між поліцією та Збройними Силами України (ЗСУ) визначаються важливістю та актуальністю. Партнерство між цими двома важливими силами стає ключовим фактором у забезпеченні національної безпеки та відстоюванні суверенітету країни.

Одним із основних висновків є те, що обидві структури мають свої унікальні завдання та функції, проте лише тісна та ефективна співпраця дозволяє їм оптимально вирішувати сучасні виклики. Зокрема, поліція, яка має великий досвід у роботі з цивільним населенням та вирішенні правопорушень в мирний час, може зробити свій внесок у забезпеченні громадського порядку та підтримку правопорядку навіть у воєнний період. Однак виникають проблеми, пов'язані з адаптацією поліції до воєнного контексту, зокрема у взаємодії з ЗСУ у випадках великих військових конфліктів та загострених ситуацій. Невизначеність щодо ролі поліції у таких умовах та відсутність чітких стандартів можуть стати на шляху оптимального використання її потенціалу.

Ще однією ключовою проблемою є відсутність спеціальної підготовки поліцейських до роботи в умовах воєнного конфлікту. Недостатня підготовка та навички у справах безпеки, стратегічному плануванні та веденні операцій у воєнних умовах можуть обмежити ефективність їхнього внеску в спільні зусилля з ЗСУ. Необхідно активно розвивати та вдосконалювати партнерство між поліцією та ЗСУ, враховуючи специфіку викликів, які постають перед Україною. Це передбачає вдосконалення навичок поліцейських у сфері безпеки та спільне визначення їхньої ролі та функцій у воєнних умовах. Тільки такий об'єднаний та координований підхід дозволить максимально ефективно протистояти складним викликам та забезпечити перемогу в сучасних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративне право України. / за ред. Ю.П. Битяка. Харків: Право, 2001. 528 с.
2. Алексійчук М.М. Адміністративно-правовий статус міського, районного органу внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2009. 18 с.
3. Гусаров С.М. Робота органів поліції України на деокупованих територіях. Проблеми сучасної поліцейстики: тези доп. III наук.-практ. конф.(м. Вінниця, 11 трав. 2023 р.). Вінниця: ХНУВС, 2023.С. 25–30, 2023.

4. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2022 році / *Урядовий портал*: офіц. сайт. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2022/Zvit_polic_2022.pdf.
5. Кириченко С.О., Лобко М.М., Семененко В.М. Щодо питання правового режиму воєнного стану і стану війни. *Наука і оборона*. № 2. 2019. С. 9–16. URL: <http://nio.nuou.org.ua/article/view/179718>.
6. Національна поліція забезпечує виявлення та документування понад 95% кримінальних правопорушень, учинених під час війни. Урядовий портал. Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/naspoliciya-zabezpechuye-viyavlennya-tadokumentuvannya-ponad-95-kriminalnih-pravoporushen-uchinenih-pid-chas-vijni>.
7. Поліцейський офіцер громади. Національна поліція України: офіц. вебпортал. URL: <https://www.npu.gov.ua/diyalnist/reformapoliciyi/policejskij-oficer-gromadi>.
8. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 р. № 2123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#n6>.
9. Проневич О.С. Повноваження Національної поліції України: доктринально-правовий вимір. *Журнал Східноєвропейського права*. № 48. 2018. С. 24–35. URL: [file:///C:/Users/lenovo/Downloads/jousepr_2018_48_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/lenovo/Downloads/jousepr_2018_48_6%20(1).pdf).
10. Тінін Д., Антипова А. Тактичні особливості вибору порядку та способу ведення бою в умовах населених пунктів. *Молодий вчений*. 2022. № 8 (108). С. 5–7. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-8-108-2>.